

Citation style

Hlaváček, Ivan: Rezension über: Sebastian Scholz / Gerald Schwedler / Kai-Michael Sprenger (eds.), *Damnatio in memoria. Deformation und Gegenkonstruktionen in der Geschichte*, Köln/Weimar/Wien: Böhlau, 2014, in: *Český časopis historický*, 2015, 2, S. 555-556, DOI: 10.15463/rec.1189737642

český
časopis
historický

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

ference (s. 294–295). Podle mého názoru by ale právě na tomto místě bylo potřebné kritické posouzení celé otázky polsko-německé hranice a vysídlení německého obyvatelstva, které zde žilo po mnoho staletí. Je třeba říci otevřeně, že území Dolního Slezska a Kladska nemělo před rokem 1945 nikdy vazby k Polsku a šlo o území jednoznačně německá: příslušnost některých těchto území k piastovským knížectvím v raném středověku, na které se odvolával polský poválečný režim, nemůže brát nikdo vážně. Autor správně uvádí, že někdejší německá území na východ od Odry a Lužické Nisy dostalo Polsko jako kompenzaci za území anektovaná Sovětským svazem na východě (s. 289). Bylo by však vhodné dodat, že to byl také *jediný* důvod připojení těchto území. S ohledem na to, že publikace je společným českým a polským projektem by také bylo vhodné v textu alespoň zmínit činnost Polsko-československé Solidarity v osmdesátých letech.

Přes uvedené drobné nedostatky je práce významným vědeckým a edičním počinem. Kniha je doplněna seznamem vládců Kladska včetně kladských hrabat, srovnávací tabulkou polských, českých a německých názvů kladských měst a obcí a obrazovou přílohou. Dějiny Kladska budou jistě cennou pomůckou pro české i polské historiky.

Jan Rychlík

Sebastian SCHOLZ –
Gerald SCHWEDLER –
Kai-Michael SPRENGER (Hrsg.)

Damnatio in memoria. Deformation und Gegenkonstruktionen in der Geschichte

(= Zürcher Beiträge

zur Geschichtswissenschaft, Bd. 4)

Köln-Weimar-Wien, Böhlau Verlag 2014,
284 s., ISBN 978-3-412-22283-3.

Kniha se prezentuje jako výstup curyšského symposia z roku 2010 o „vymazání z historické paměti, o cíleném zapomnění“. Celkem třináct německých a jeden anglický příspěvek se točí kolem důležitého fenoménu, který se vine dějinami vlastně do dneška; ostatně i čeští historici starších generací by mohli povídat. V široké škále témat je věnována pozornost době od raného středověku do zcela nedávné minulosti. Nicméně – jak se dalo předpokládat – hlavní pozornost se soustředila na období raného a vrcholného středověku, i když přichází i několik příspěvků obecnější povahy. Protože názvy statí jsou povětšinou formulovány velmi rámcově bez jmen a dat, je potřebí orientovat se konkrétním nahlédnutím. Nicméně problematika je tu chápána širě, tj. jde i o *memorii* a *oblivio* (paměť a zapomnění), ne vždy s akcentovaným záměrem drsné negace.

Jeden z iniciátorů nejen zmíněného symposia, ale širě chápaného projektu, Gerald Schwedler, v úvodní stati (Was heißt und zu welchem Ende untersucht man *damnatio in memoria*?, s. 9–23) vysvětluje, proč se používá obratu, který dal název referované knize (jde o termín, použitý Kai-Michaellem Sprengerem roku 2009) a nikoliv běžné *damnatio memoriae*. Bylo by možno o věci diskutovat, je otázkou, zda-li předložka „v“ změnil pohled na tento fenomén. I když cí-

tím jistý posun, nejsem si jist, zda se odlišná identita obou obrátů všeobecně rozlišuje. Autor se pak věnuje interpretaci těchto pojmů, zejména právě (ne)paměti, a při té příležitosti cituje i Wyclifovu difamaci kostnickým koncilem. Zdůrazňuje přitom zejména aktivní vytvoření historické „protikonstrukce“ (*historische Gegenkonstruktion*). To české slovo se mi nelíbí, spíš by tu snad obstál obrát „jiný historický obraz“. Dalším termínem, kterému věnuje autor pozornost, je deformace minulosti, což ale už cílí jiným směrem. Posléze vedle toho, jakou úlohu přisuzuje v tomto procesu médiím a metaforám, se stručně dotýká i osob a institucí, které by měly být „rehabilitovány“. Příliš mnoho problémů na tak malý prostor!

Na tuto rozpravu navazuje tel avivský profesor Gadi Algazi svou statí *Forget Memory: Some Critical Remarks on Memory. Forgetting and History* (s. 25–34) několika obecnými úvahami o paměti jako takové. Chronologicky nejstarší téma sleduje Michael Rathmann, jemuž pro úvahy o antice byl klíčem znak bývalé NDR (*Damnatio memoriae, Vergessen oder doch erinnern?*). Další témata vycházejí z raného středověku. Tak Wolfram Brandes sleduje *Damnatio für die Ewigkeit – zur Entwicklung der Anathematismen auf Konzilien des 7. Jahrhunderts*, Klaus Herbers sleduje paměť o papeži Formosovi (891–896), který přes časovou shodu se závěrem staromoravské epochy v ní nezanechal stopu, Wolfram Drews, *Herrschergedenken bei den Karolingern und Abbasiden*, Claudia Garnier probírá vyloučení osob z právních struktur v raném a vrcholném středověku a Uta Görlitz sleduje raně středohornoněmeckou „Kaiserchronik“ z hlediska pravdy a paměti a jejich opaku. Rainer Hugener pak probírá škrtý v me-

moriální kultuře středověkých „knih života“ (*Libri vitae*) a pokouší se o jejich stratifikaci.

Aniž by bylo možno vypočítávat všechny rozpravy a už vůbec ne jejich podněty, je třeba ještě poukázat na stať Sible de Blaauw, který sleduje soupeření dvou protipapežů Anakleta II. a Inocence II., projevující se ve stavbě římských kostelů. Důležitá je posléze stať Kai-Michaela Sprengera, *Memo-ria Damnata – Ein Konzept der Kurie zum Umgang mit Gegenpäpsten (und anderen Kirchenfeinden)?*, který do svých úvah včleňuje i 14. a 15. století včetně Ludvíka Bavorsa a koncilů. Ne zcela spolehlivý jmenný rejstřík (chybí např. Wyclif, s. 15) tento zajímavý sborník uzavírá. Snad lze upozornit na to, že takřka paralelně vyšel v rámci řady *Colloquia mediaevalia Pragensia* jako patnáctý svazek sešit s podtitulem *Memoria et damnatio memoriae* ve středověku.

Ivan Hlaváček

Eberhard HOLTZ (Hrsg.)

Die Urkunden und Briefe aus den Archiven und Bibliotheken der Tschechischen Republik

(= Regesta Imperii – XIII: Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493) nach Archiven und Bibliotheken geordnet, Bd. 26)

Wien-Köln-Weimar, Böhlau Verlag 2012, 461 s., ISBN 978-3-205-78852-2.

Diplomatické prameny listinné povahy nabývají v pozdním středověku co do kvantity pro jedince těžko zvládnutelných rozměrů. Zatímco edice přinášející písemnosti raného a vrcholného středověku podávají jednotnou chronologickou řadu listin týkajících se sledovaných příjemců či vydavatelů,